

Sygn. akt I C 345/11

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 października 2013 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie – Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący SSO Przemysław Jagosz

Protokolant Aleksandra Bogusz

po rozpoznaniu w dniu 7 października 2013 r., w O., na rozprawie,

sprawy z powództwa **A. M. (1), S. M. (1)**

przeciwko **W. Z. (1) (poprzednio S.)**

o zapłatę

uchyla w całości nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym wydany przez Sąd Okręgowy w Olsztynie w dniu 28-04-2011 r. w sprawie I Nc 51/11 i oddala powództwo.

UZASADNIENIE

A. M. (1) i S. M. (1) żądali od pozwanej **W. S.** zapłaty kwoty 167 958,60 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 30-08-2010 r. i kosztami postępowania.

W uzasadnieniu podnieśli, że zgodnie z umową stron z dnia 10-09-2009 r. i aneksem z dnia 30-04-2010 r. pozwana winna zapłacić powodom cenę nabycia form do jachtów różnego typu. Na zabezpieczenie rozliczeń pozwana wystawiła weksel in blanco. W związku z brakiem części umówionej zapłaty powodowie wypełnili weksel na kwotę dochodzoną pozwem i wezwali ją do wykupu weksla. Pozwana odpowiedziała, że dokonała już zapłaty całości ceny, co nie polega na prawdzie, ponieważ zgodnie z umową płatności miały być dokonywane wyłącznie na wskazane konta powodów.

Nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym wydanym w dniu 28-04-2011r. w sprawie I Nc 51/11, w oparciu o przedstawiony weksel powództwo uwzględniono w całości, zasądając nadto na rzecz powodów kwotę 2100 zł tytułem kosztów procesu.

(k. 23)

Powyższy nakaz zapłaty pozwana **W. S.** zakwestionowała w całości, wnosząc od niego zarzuty. W uzasadnieniu przyznała, że strony łączyła umowa zakupu form do jachtów, lecz cena nabycia została zapłacona w różnych ratach, ale w łącznej kwocie 114 800 zł do kwietnia 2009 r., co zostało stwierdzone pokwitowaniem z 30-04-2009r. Po tej dacie pozostała do spłaty część ceny była przekazywana gotówką do rąk S. M. (1) na przełomie maja i czerwca 2010r.

(zarzuty k. 33-36)

W odpowiedzi na zarzuty powodowie podtrzymali swoje żądania, wskazując, że pokwitowanie z 30-04-2009 r. dotyczyło kwot otrzymanych w części przelewem, w części gotówką, a w części odnosiło się do innych form do produkcji jachtów. Ponadto zaprzeczyli, by otrzymali po tej dacie zapłatę pozostałej części ceny od W. Z. (2), a zgodnie z umową powinna być ona zapłacona na konto powodów.

(pisma k. 78-79, 82-83)

Sąd ustalił, co następuje:

Pozwana W. S. prowadziła działalność gospodarczą zarejestrowaną pod nazwą R.Y., która wcześniej prowadził jej konkubent W. Z. (2). Był on również osobą w rzeczywistości zawiadującą interesami pozwanej w ramach tej działalności, podejmował decyzje i prowadził negocjacje oraz uzgodnienia z kontrahentami. W zakresie tej działalności doszło również do współpracy z powodami. W jej ramach, w dniu 10-09-2009 r. doszło do zawarcia między stronami umowy sprzedaży, mocą której m.in. powodowie sprzedali pozwanej komplety form do jachtów C. (...), C. (...), V.(...), V.(...)i M.(...). Rzeczy te stanowiły przedmiot własności powodów w częściach równych. Pozwana zobowiązała się w zamian zapłacić kwotę 1 058 000 zł, płatną w 41 miesięcznych ratach po 25 000 zł każda i jednej ostatniej racie w kwocie 33 000 zł. Raty miały być płatne do 10 dnia każdego miesiąca, poczynając od 15-09-2009 r., przy czym jedna połowa raty miała być płatna na rachunek bankowy A. M. (1), druga połowa zaś na rachunek bankowy S. M. (1).

W celu zabezpieczenia wykonania umowy pozwana wystawiła powodom weksel in blanco, który miał zostać zwrócony po zapłacie ostatniej raty należności. Zgodnie z deklaracją wekslową powodowie mogli go wypełnić w przypadku naruszenia przez pozwaną warunków umowy z 10-09-2009 r. na sumę odpowiadającą zobowiązaniom pozwanej z tej właśnie umowy.

Formy zostały przekazane pozwanej jeszcze przed zawarciem umowy - w okresie czerwca-lipca 2009 r. - bez sporządzania żadnych dokumentów na tę okoliczność, albowiem strony działały we wzajemnym zaufaniu.

Po zawarciu umowy powodowie otrzymali część zapłaty w gotówce, nie wystawiając żadnych pokwitowań, których pozwana, ani jej konkubent zresztą się nie domagali.

Ponieważ strony zawarły umowę jako osoby fizyczne, a nie w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, formy do jachtów nie były ujmowane w rozliczeniach działalności pozwanej jako środki trwałe i nie były amortyzowane w ramach rozliczeń podatkowych, zaś wydatki na ich zakup nie były dokumentowane w księdze przychodów i rozchodów dokumentującej działalność gospodarczą pozwanej.

(częśc. bezsporne – oświadczenia stron k. 86v-87 i 88v, umowa k. 7-10, weksel i deklaracja wekslowa k. 5-6, zezn. W. Z. k. 87v-88, a nadto w charakterze oskarżonego w sprawie II K 117/11 SO w Olsztynie – por. k. 203 i nast. akt niniejszych)

W dniu 30-04-2010 r. powodowie doręczyli pozwanej wezwanie do zapłaty zaległości za okres od stycznia do kwietnia 2010 r. w łącznej kwocie 82 500 zł, którą pozwana miała uregulować do 7-05-2010 r. W wezwaniu tym wskazali do zapłaty inny numer rachunku bankowego niż wynikające z umowy.

(j.w. oraz pismo k. 12)

Tego samego dnia strony zawarły aneks do w/w umowy sprzedaży, zgodnie z którym pozwana przekazywała z powrotem powodom komplety form jachtów C. (...)i C. (...)oraz M.(...)celem obniżenia wartości przedmiotu umowy, w związku z czym strony ustaliły nową wartość umowy na kwotę 310 000 zł, zaś umowa ograniczyła się do kompletów form do jachtów V.(...)i V.(...). Przyczyną takiej zmiany miało być przekonanie o małym popycie na zwracane formy jachtów.

Powodowie wystawili nadto pozwanej dowód wpłaty Kp nr 10/09 na kwotę 114 800 zł tytułem pokwitowania zapłaty rat za okres od września do grudnia 2009 i częściowo raty za styczeń 2010.

(j.w. oraz aneks k. 11, dowód Kp k. 41)

Z tą samą datą (30-04-2010 r.) powodowie wystawili pozwanej szereg innych dowodów Kp z pokwitowaniem wpłat dotyczących rozliczeń innych umów stron, dotyczących m.in. umowy zbycia na rzecz pozwanej kompletów form do

jachtów V.(...)C.i V.(...)O. która to umowa w formie pisemnej została sporządzona z datą 14-05-2010 r., mimo, że faktycznie została zawarta i rozliczona w całości wcześniej.

(j.w. oraz dowody Kp k. 37-40, 42-45, umowa k. 46)

Po zawarciu aneksu z 30-04-2010 r. do zapłaty za formy do jachtów V.(...)i V.(...) pozostała kwota **195 200 zł**.

Pismem z dnia 3-08-2010 r. pełnomocnik powodów wezwał pozwaną do uregulowania należności z tytułu łączącej strony umowy w łącznej kwocie 167 125,30 zł, wskazując, że obejmuje ona zaległe raty za okres od stycznia do lipca 2010 r. wraz z odsetkami liczonymi do 17-08-2010 r. Powyższa kwota miała zostać wpłacona na wskazany w piśmie rachunek bankowy (inny niż wskazane w umowie stron) w terminie do 17-08-2010 r. W w/w piśmie zaznaczono, że gdyby płatność nie nastąpiła, należy je traktować jako „rozwiązanie umowy w trybie natychmiastowym” i sformułowano żądanie zwrotu pozostających w posiadaniu pozwanej wyszczególnionych form. Jednocześnie wskazano, że po upływie terminu zostaną podjęte dalsze kroki, łącznie z wypełnieniem weksla i skierowaniem sprawy na drogę sądową.

(pismo k. 13-14)

W odpowiedzi z 23-08-2010 r. pozwana poinformowała, że powodowie pokwitowali odbiór kwoty 114 800 zł, zaś pozostała reszta należności w kwocie 195 200 zł została przekazana S. M. (1) między 5-05-2010 r. o 15-07-2010 r. w obecności W. Z. (2) i A. K. (1).

(pismo k. 15)

Pismem z dnia 23-08-2010 r. pozwani poinformowali powódkę o wypełnieniu weksla na kwotę 167 958,60 zł i wezwali ją do wykupu, wskazując, że wpłaty należy dokonać na podany rachunek bankowy S. M. (1) do 30-08-2010 r.

(pismo k. 16)

Na gruncie powyższych rozliczeń W. Z. (2) został oskarżony o przestępstwo z art. 284 § 2 kk w zw. z art. 294 § 1 kk przez to, że w okresie od 17-07-2010 r. do 1-04-2011 r. jako pełnomocnik firmy pozwanej przywłaszczył powierzone do użytkowania mienie w postaci kompletu form do produkcji jachtów typu V.(...)i V.(...), zakupionych na podstawie objętej pozwem umowy, co do której nie wywiązano się z warunków zapłaty, w ten sposób, że bez zgody i wiedzy właścicieli (powodów) sprzedał komplet form do produkcji jachtów typu V.(...), a pozostałe mienie przewiózł, ukrywając je przed powodami.

Prawomocnym wyrokiem z dnia 20-12-2012 r. w sprawie II K 117/11 Sąd Okręgowy w Olsztynie uniewinnił W. Z. (2) od tego zarzutu, w uzasadnieniu swojego rozstrzygnięcia, dając wiarę oskarżonemu co do płatności za w/w formy i nie dając jej zeznaniom powodów, złożonym w postępowaniu karnym w charakterze świadków.

Żadna ze stron postępowania karnego nie wywiodła apelacji od rozstrzygnięcia w tym zakresie.

(vide: wyrok z 20-12-2012 r. i uzasadnienie w aktach II K 117/11 SO w Olsztynie, w szczególności uzasadnienie k. 3475-3476 i 3483-3484 – t. XVIII, odpisy k. 239-240 i 247v-249 akt niniejszych)

Sąd zważył, co następuje:

W świetle poczynionych w sprawie ustaleń, w ocenie Sądu roszczenie powodów nie mogło zostać uwzględnione.

Ostatecznie, mimo wątpliwości wywołanych treścią wezwania do zapłaty z dnia 3-08-2010 r. w zakresie zamiaru odstąpienia od umowy lub jej rozwiązania, poza sporem między stronami było, że do takich skutków nie doszło (vide: oświadczenia stron k. 86 i nast.).

Poza sporem było również, że po zawarciu aneksu z dnia 30-04-2010 r., umowa z dnia 10-09-2009 r. ograniczyła się do sprzedaży form do jachtów V.(...)i V.(...) za łączną kwotę 310 000 zł oraz to, że do daty aneksu tytułem ceny za te formy pozwana przekazała – za pomocą W. Z.i A. K.kwotę 114 800 zł pokwitowaną dowodem KP z 30-04-2010r.

Spór koncentrował się natomiast wokół tego, czy reszta ceny, jaka pozostała do zapłaty po zawarciu aneksu, została rzeczywiście zapłacona.

Wskazać przy tym trzeba, że powództwo opierało się pierwotnie na roszczeniu z weksla wypełnionego przez powodów, a wystawionego przez pozwaną in blanco na zabezpieczenie zapłaty ceny z w/w umowy sprzedaży. Oznacza to - wobec zarzucenia przez pozwaną (w zarzutach od nakazu zapłaty), że zapłaciła całą cenę i należność wekslowa nie istnieje - iż na powodach ciążył obowiązek wykazania swojej wiarygodności w wysokości objętej wekslem i wypełnienia weksla zgodnie z deklaracją wekslową, zaś na pozwanej obowiązek udowodnienia, że spełniła swoje zobowiązanie.

Na gruncie przedstawionego w sprawie materiału dowodowego w ocenie Sądu powodom nie udało się jednak wykazać istnienia wiarygodności w wysokości dochodzonej pozwem, zaś dowody przedstawione przez pozwaną wskazują, że również po dacie zawarcia aneksu dokonywała płatności za nabyte formy.

Zaznaczyć trzeba, że Sąd miał na uwadze konieczność wyjątkowej ostrożności przy podejściu do twierdzeń stron, jako żywnie zainteresowanych rozstrzygnięciem sprawy na swoją korzyść. Był to nakaz tym bardziej aktualny w kontekście negatywnej oceny wiarygodności zeznań powodów, jakie składali w charakterze świadków w zakresie rozliczeń dotyczących umowy z 10-09-2009 r., dokonanej w toku postępowania karnego w sprawie II K 117/11 Sądu Okręgowego w Olsztynie, gdzie występowali w charakterze pokrzywdzonych.

W konsekwencji za wiarygodne i miarodajne do poczynienia ustaleń uznano jedynie te twierdzenia stron, które znalazły wsparcie w innym materiale dowodowym.

Jak już wspomniano poza sporem było, że do 30-04-2010 r., tj. daty zawarcia aneksu do umowy sprzedaży, na poczet ceny ustalonej w tej umowie pozwana przekazała powodom łącznie kwotę 114 800 zł, co znalazło odzwierciedlenie w dowodzie wpłaty wystawionym w tym dniu przez powodów. Ponieważ tego dnia strony dokonywały większej liczby rozliczeń (o czym świadczą inne pokwitowania z tej daty), dotyczących zarówno umowy z 10-09-2009 r., jak i innych, oraz zmieniły umowę sprzedaży, ograniczając ją do form do produkcji jachtów V.(...)i (...)sprzedawanych za kwotę 310 000 zł, kwota 114 800 ujęta w dowodzie wpłaty Kp nr 10/04 obrazuje kwotę przekazaną wyłącznie na poczet tej umowy i ceny ustalonej po jej aneksowaniu. Oznaczałoby to, że do zapłaty po tej dacie pozostawała kwota 195 200 zł, co potwierdzał świadek W. Z. (2)i co mogłoby wynikać z treści pism procesowych powodów (k. 78 i 82v).

Charakterystyczne przy tym, że ostatecznie powodowie przyznali, iż faktycznie zapłata w tym czasie była dokonywana gotówką, poza jednym przelewem, którego wysokości żadna ze stron nie udokumentowała – mimo nałożonego przez Sąd zobowiązania (k. 88v i k. 142 – odnośnie przelewu także niżej).

Przeczy to argumentacji powodów dotyczącej obowiązku dokonywania wpłat wyłącznie na rachunki bankowe i wspiera twierdzenia pozwanej odnośnie braku takiego obowiązku i przyjętej formy rozliczeń gotówkowych lub gotowymi wyrobami. Argumentacji powodów w tym względzie przeczy nadto okoliczność, że w monicie doręczonym pozwanej w dniu 30-04-2010 r. wskazali inne konto niż ujęte w umowie (por. k. 12 i k. 8).

Charakterystyczne nadto, że do daty zawarcia aneksu żadna ze stron – przypomnijmy, że działających we wzajemnym zaufaniu - nie wymagała dokumentowania faktu zapłaty w drodze pokwitowań, co uprawdopodobnia wnioski, że również po tej dacie nie było to wymagane, zaś pokwitowanie z 30-04-2010r. zostało wystawione w związku z dokonaniem szeregu rozliczeń między stronami i aneksowaniem umowy sprzedaży, jako rozliczenie pewnego etapu tej umowy. W tym kontekście trudne do obrony jest również wyjaśnienie S. M., że pokwitowania były dokonywane na bieżąco, zarówno przez niego, jak i jego brata, podczas gdy A. M. sam przyznał, że nie wystawiał takiego pokwitowania na pieniądze otrzymane w gotówce od A. K. przed datą aneksu (zeznania w nagraniu za adnotacjami – k. 272v).

Trudno też uwzględnić twierdzenie, że dokumenty Kp zostały wystawione wyłącznie na prośbę W. Z., wobec zagubienia uprzednio wystawionych, skoro wcześniej nie było o tym mowy (por. także k. 2299v – t. XII akt II K 117/11).

W tym kontekście wiarygodne natomiast stają się zapewnienia pozwanej, że po dacie aneksu zapłata reszty ceny za formy do produkcji jachtów V.(...)i V.(...)nadal była przekazywana w dotychczasowy sposób. Oprócz zeznań W. Z. potwierdzają to zeznania świadka A. K., który niemal identyczną relację w tym zakresie złożył tak w postępowaniu niniejszym (k. 141-142), jak i w toku postępowania karnego (vide: k. 3203 akt II K 117/11 - t. XVII, odpis k. 227 akt niniejszych). Z twierdzeń tego świadka nie wynika wprawdzie, jaką łącznie kwotę w ten sposób przekazano powodowi, niemniej, zapłata w ten sposób miała być dokonywana również po dacie aneksu do czerwca 2010 r., a zeznając na rozprawie 20-09-2012 r. świadek wskazał, iż S. M. po otrzymaniu ostatniej koperty z pieniędzmi miał stwierdzić, że strony są już rozliczone (vide: k. 3203v akt II K 117/11 t. XVII, odpis k. 227v akt niniejszych).

Zeznania tego świadka zostały uznane za wiarygodne w toku procesu karnego, przy czym Sąd orzekający w sprawie karnej dokonał ich oceny na tle bardzo obszernego materiału dowodowego w kontekście i w powiązaniu z dowodami dotyczącym całego zakresu współpracy gospodarczej stron, odmawiając przy tym wiarygodności zeznaniom powodów. Skutkowało to uniewinnieniem W. Z. (2) od zarzutu przywłaszczenia w/w form wobec niezapłacenia ceny z umowy sprzedaży z powołaniem się przez Sąd karny m.in. na ustalenie, że w świetle zeznań powodów mogłoby wynikać, że z tego tytułu otrzymali kwotę, jakiej żądali (vide: uzasadnienie k. 3483v).

Oczywistym jest, że zgodnie z art. 11 Kodeksu postępowania cywilnego (Kpc) wyrok uniewinniający wydany w sprawie II K 117/11 nie wiąże Sądu orzekającego w sprawie niniejszej, niemniej na gruncie zaprezentowanych dowodów brak jest jakichkolwiek podstaw do dokonania odmiennej oceny w omawianym zakresie. Podzielić bowiem należy argumentację dotyczącą niespójności, chwiejności oraz mglistości i przez to niewiarygodności zeznań powodów, którzy do pewnego momentu nawet w sprawie niniejszej nie potrafili wyjaśnić, w jaki sposób obliczali kwotę należną im od powódki, a objaśniono to dopiero w piśmie procesowym ich pełnomocnika, z którego wynika, że przedmiotem wezwania były tylko raty wymagalne na tę datę i odsetki (k. 91-92, 94).

Nawet jednak to wyjaśnienie nie tłumaczy, dlaczego – skoro do daty aneksu zapłacono kwotę 114 800 zł, a po tej dacie już nic - aktualnie powodowie obstają przy twierdzeniu, że do zapłaty pozostała kwota dochodzona pozwem (167 958,60 zł – vide: zeznania S. M. i A. M. za adnotacjami k. 272, podobnie stwierdzali w postępowaniu karnym – k. 2296 i dalej), a nie kwota 195 200 zł, czyli różnica między wartością umowy po jej aneksowaniu (310 000 zł), a kwotą uiszczoną do dnia aneksu (114 800 zł). Okoliczność, że aktualnie zadłużenie pozwanej jest natomiast niższe niż na dzień aneksowania umowy, skłaniałaby zaś do przyjęcia, że jednak po tej dacie dokonano jakichś płatności lub rozliczeń, zwłaszcza w sytuacji, w której strony dopuszczały praktykę rozliczenia się gotowymi skorupami jachtów z dość dowolnym ustaleniem ich wartości (por. w tym zakresie rozważania w uzasadnieniu wyroku w sprawie II K 117/11 – k. 248v akt niniejszych).

Warto też dostrzec, że nawet w kwestii wysokości przelewu na poczet ceny, dokonanego przed zawarciem aneksu, powodowie nie byli w stanie przedstawić spójnej wersji co do jego wysokości, abstrahując od kwestii braku jego udokumentowania. S. M. początkowo twierdził bowiem, że przelew opiewał „chyba” na kwotę 25 000 zł (por. oświadczenia k. 86v), zaś A. M. ostatecznie w toku przesłuchania stron wskazał, że przelew dotyczył kwoty 9 000 zł (za adnotacjami k. 272v). Powodowie różnili się nadto co do kwitowania otrzymywanych pieniędzy. O ile bowiem S. M. twierdził, że i on i jego brat pilnowali, by na każdą otrzymaną kwotę było wystawione pokwitowanie (za adnotacjami k.273), o tyle A. M., nieco wcześniej przyznawał, że nie wystawiał takiego bieżącego pokwitowania na kwotę przekazaną w gotówce przez A. K. (za adnot. k. 272v)

Tego typu wątpliwości i rozbieżności utwierdzają w przekonaniu o zadziwiającym braku zachowania przez powodów minimum staranności w prowadzonych przez siebie przedsięwzięciach, zwłaszcza w zakresie dokumentowania rozliczeń. Staranność taka natomiast była konieczna, skoro – jak sami stwierdzali w toku postępowania karnego – część rozliczeń między stronami dotyczyła innej niż objęta pozwem umowy i była dokonywana na zasadzie barteru (por. k. 86v-87v akt niniejszych i zezn. k. 2296v-2303v akt II K 117/11 t. XII).

Nie zmienia tego oczywisty brak takiej staranności po stronie pozwanej, która tym bardziej powinna dbać o uzyskiwanie pokwitowań dotyczących zapłaty znacznych kwot pieniędzy.

Niemniej, niezależnie od tego, że żadna ze stron nie potrafiła przekonująco wytłumaczyć braku takiej staranności, powołując się wyłącznie na wzajemne zaufanie (które jednak – jak wynika z lektury akt postępowania karnego – stopniowo zanikało), dokonując oceny całokształtu materiału dowodowego niniejszej sprawy, należy uznać, że:

a) bardziej przekonujące i wiarygodne, zwłaszcza w świetle zeznań świadka A. K., są twierdzenia pozwanej, że ostatecznie doszło do zapłaty reszty ceny pozostałej po aneksowaniu umowy w dn. 30-04-2010 r., w formie gotówkowej do rąk powoda S. M. (1) w podawanym przez nią okresie, wskutek czego doszło do rozliczenia całej umowy,

zaś

b) powodowi nie udało się wykazać – w oparciu o zaprezentowane dowody, że należność z tego tytułu istnieje w kwocie dochodzonej pozwem i objętej wekslem.

Konstatacja powyższa prowadzi do stwierdzenia, że zobowiązanie pozwanej do zapłaty ceny z umowy sprzedaży z dnia 10-09-2009 r. zostało wykonane, wobec czego powodowie nie mieli podstaw do wypełnienia weksla niezupełnego, wystawionego przez pozwaną na zabezpieczenie wykonania tego właśnie zobowiązania.

Z tego względu, nie znajdując podstaw do uwzględnienia powództwa, w oparciu o art. 496 Kpc zaskarżony nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym wydany w dniu 28-04-2011 r. w sprawie I Nc 51/11 należało uchylić w całości i oddalić powództwo, o czym orzeczono jak w sentencji.